

УДК 021(477):024

DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169663>

ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК У СЕРЕДОВИЩІ ПОКОЛІННЯ Z

*Тетяна Гранчак,
завідувач відділу з охорони
інтелектуальної власності
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського,
д-р наук із соціальних комунікацій,
ст. наук. співроб.
(Київ, Україна)
e-mail: granchakt@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-580X>*

Стаття присвячена розгляду ключових векторів розвитку бібліотечної справи в Україні в умовах становлення інформаційного суспільства, висвітленню трансформації комунікативної функції бібліотек як провідної в реалізації бібліотеками свого суспільного призначення в середовищі покоління Z. Підкреслено необхідність у контексті впровадження спеціальності «інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і розробки стандартів із забезпечення підготовки кадрів для галузі гармонічного поєднання технологічного та гуманітарного (соціокультурного) компонентів у розвитку бібліотечної справи. Обґрунтовано трансформацію комунікаційної функції бібліотек у бік зміщення акцентів із забезпечення з'єднання користувача з потрібним йому документом або інформацією (технологічний аспект) до створення сприятливих умов для налагодження комунікації по лінії «користувач – користувач» (соціокультурний аспект). Посилення комунікативного компонента розглянуто в контексті актуалізації завдання організації середовища управління знаннями як передумови формування спільноти практики, коли в процесі комунікації відбувається інтенсивний обмін знаннями та генерування нової інформації та знань. Висвітлено різні перспективні форми бібліотечної діяльності, спрямовані на формування умов для взаємодії користувачів і спрямування їх активності в бік творення. На основі аналізу проектів Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» обґрунтовано затребуваність у користувачів формування бібліотекою просторів комунікації та взаємодії. Зроблено висновок про те, що формування бібліотекою середовища для комунікації між користувачами створює підґрунтя для її функціонування як ініціатора і координатора такої комунікації, посилює роль бібліотеки як соціокультурного центру спільноти.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечна справа, майбутнє бібліотек, спільнота практики, управління знаннями, інноваційна діяльність.

ВСТУП.

За даними Департаменту цифрових технологій, культури, медіа і спорту Великої Британії, у 2014–15 рр. публічні бібліотеки Великої Британії були відвідані 225 млн разів, що перевищує сукупну кількість відвідувань футбольних матчів британської Прем'єр ліги, кінотеатрів і топ-10 туристичних об'єктів Британії ("Libraries shaping", 2017). У Німеччині подібна ситуація: щорічно університетські і публічні бібліотеки країни нараховують близько 220 млн відвідувань, що робить їх «одними із найпопулярніших закладів культури в країні – більш популярними, ніж музеї, кінотеатри та стадіони Німецької Бундесліги» (Novy, 2018).

Незважаючи на такі цифри, доволі поширеною є думка про те, що «золотий вік» бібліотек – у минулому. Таку позицію, визначаючи найбільші виклики для бібліотек, влучно узагальнила спеціаліст із мікробізнесу Публічної бібліотеки округу Акрон-Саміт (Огайо, США) Л. Хейл (Linda S. Hale), відповідно до спостережень якої «більшість людей думає про бібліотеку, як місце для дітей і пенсіонерів» (цит. за Johnson, 2017). «Я не можу сказати, скільки разів люди говорили мені, що бібліотека не має значення, тому що люди більше не читають книги», – обурюється вона (цит. за Johnson, 2017).

Поза фаховим бібліотечним середовищем точаться дискусії щодо суспільної затребуваності бібліотечних інституцій. і хоча в процесі таких обговорень висловлюються аргументи на користь того, що бібліотека «live forever», утім вже самі ці дискусії, потреба пошуку аргументів свідчать про те, що інститут бібліотеки переживає кризу. Чи створює це проблему? Так, адже бібліотечні працівники мають доводити суспільну потребу в бібліотеках, зокрема, і тим, від кого залежить саме існування бібліотек. Чи надає це шанс? Так, адже будь-яка криза є одним з етапів розвитку, який спонукає до переосмислення досвіду і вимагає прискореної адаптації до наявних реалій.

Метою пропонованої статті є окреслення орієнтирів бібліотечних трансформацій в умовах сьогодення, обґрунтування сучасної парадигми розвитку бібліотечної справи на етапі становлення інформаційного суспільства в Україні, актуалізація комунікативної функції бібліотек як провідної в подоланні кризових явищ і реалізації бібліотеками свого суспільного призначення в середовищі покоління Z.

МЕТОДИ.

У процесі дослідження було використано системний, функціональний, соціальнокомунікаційний, статистичний, соціологічний, оглядово-аналітичний, критичний, конструктивний методи. Зокрема соціальнокомунікаційний метод обумовив аналіз еволюціонування бібліотечної справи і бібліотечної діяльності з позицій користувачьких потреб, у взаємозв'язку із процесами суспільних трансформацій. Використання оглядово-аналітичного і критичного методів дало змогу провести критичний аналіз попередніх бібліотекознавчих напрацювань щодо перспектив розвитку бібліотечної справи, ролі окремих компонентів у системі соціального інституту бібліотеки, а також визначити особливості наукового осмислення у вітчизняній фаховій літературі пріоритетних завдань бібліотеки наприкінці минулого – на початку нинішнього століття.

Конструктивний метод було використано для обґрунтування необхідності доповнення бібліотечно-інформаційного обслуговування новим видом – знанневим обслуговуванням, а також розкриття трансформацій комунікативної функції бібліотек від з'єднання користувача з потрібним йому документом до створення середовища для комунікації користувачів між собою.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ.

Існування інституту бібліотеки завжди було підпорядковано принципу «хто володіє знанням, той володіє світом». Тож цілком природно, що доля бібліотеки

протягом тисячоліть була тісно переплетена із потребами суб'єктів влади і управління. Починаючи від забезпечення потреб «трону і держави» палацовими бібліотеками в часи держав Стародавнього Сходу, підтримки впливу і авторитету церкви монастирськими і церковними бібліотеками в добу Середньовіччя, і закінчуючи функціонуванням «духовних скарбниць нації» – національних бібліотек і створенням відповідно до потреб громадянського суспільства публічних бібліотек як «лабораторій демократії» (Гранчак, 2014, с. 68–119).

Як бачимо, бібліотечна справа і бібліотечна діяльність завжди перебували в діалектичному взаємозв'язку з процесами суспільних трансформацій, з одного боку, відчувачи на собі, з іншого – впливаючи на зміни соціального буття. При цьому ланкою, яка уможлиблює і підтримує цей зв'язок, є користувач, який, власне, й ініціює бібліотечну діяльність, мотивує до впровадження в бібліотечну практику інновацій. Логічним у цьому контексті є прагнення бібліотек надавати саме ті послуги і саме в такому форматі, які найбільше відповідатимуть користувачьким запитам.

Сьогодні, в умовах поширення електронних технологій для бібліотек України надзвичайно актуалізувалось завдання модернізації своєї діяльності для збереження такої відповідності. При цьому вихідним моментом для окреслення напрямів стратегічних змін є орієнтація на потреби користувача, врахування особливостей його саморозвитку, реалізації ним себе як особистості, суб'єкта соціуму і суб'єкта управління.

Звісно, користувачька аудиторія бібліотек доволі різноманітна і представляє, по суті, всі суспільні верстви і соціальні прошарки. Водночас різні категорії користувачів перебувають у реаліях спільного соціуму, що обумовлює загальні тенденції у зміні користувачьких потреб, які й визначатимуть у перспективі тренди бібліотечних змін.

Незважаючи на актуальність піднятого питання, у вітчизняному бібліотечознавстві фахових публікацій, присвячених перспективам бібліотечного розвитку, не так вже і багато. Еволюцію вітчизняних наукових поглядів на розвиток бібліотечно-інформаційної сфери простежила О. Воскобойнікова-Гузєва (2014), яка серед ключових у цьому контексті виокремила праці М. Слободяника (1995а, 1995в), І. Давидової (2005, 2008), Л. Петрової (2003, 2006), Н. Апшай (2005) та деякі ін. Дослідниця звернула увагу на те, що в умовах початку впровадження електронних технологій у вітчизняну бібліотечну практику, а також з огляду на складну економічну ситуацію в Україні наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр., майбутнє бібліотек бачилось бібліотечознавцями у вимірі інформатизації, вирішення питання надання користувачам доступу до документів і інформації шляхом оцифрування й автоматизації бібліотечної діяльності, налагодження бібліотечного виробництва і підвищення уваги до економічних засад функціонування бібліотечних закладів.

Зокрема М. Слободяник (1995а, 1995в) підкреслював необхідність зміни бібліотечної парадигми розвитку від середовища володіння ресурсами до простору надання інформації та знань. Основою нової парадигми вчений вважав впровадження в бібліотечну практику інформаційних технологій, а серед пріоритетних завдань бібліотеки бачив кумуляцію і збереження соціально значущої інформації, організацію доступу до створеного ресурсу як для суспільства в цілому, так і для окремого користувача.

Інформаційно-технологічний компонент як базовий у бібліотеці майбутнього виокремлює Н. Апшай (2005), розглядаючи перспективи розвитку бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО). Як наголошує науковець, саме ефективне використання бібліотекою інформаційних технологій створює підґрунтя для задоволення інформаційних потреб професорсько-викладацького складу та студентської аудиторії. Насамперед звертається увага на затребуваність електронного каталогу та ресурсу електронних бібліотек.

Інформаційний компонент переважає в поглядах на перспективи розвитку бібліотечних інституцій І. Давидової (2005, 2008), хоча бібліотекознавець не зупиняється на питаннях кумуляції та збереження інформації та знань, надання доступу до створеного бібліотечно-інформаційного ресурсу. І. Давидова розглядає бібліотеку як інформаційний центр, покликаний і здатний продукувати і поширювати інформацію та бути впливовим суб'єктом інформаційного ринку. Нею до наукового обігу вводиться поняття «бібліотечне виробництво», термін «індустріальне бібліотечне виробництво», «яке має ознаки ринково-виробничого комплексу, що потребує внесення відповідних змін до статусу бібліотек, порядку їх фінансування, штатно-посадової структури, оплати праці згідно з виробничим характером діяльності» (Давидова, 2008, с. 10).

Вплив економічних чинників на перспективи функціонування бібліотеки в умовах ринкових перетворень досліджувався Л. Петровою (2003, 2006).

Разом з тим на початку 2000-х рр. із поступовим вирішенням першочергових завдань інформатизації бібліотек починають з'являтися праці, в яких поряд з інформаційним компонентом акцентується комунікаційна складова бібліотечної діяльності, а бібліотека розглядається в різних комунікаційних системах: в системі міжкультурної комунікації (Генієва, 2006, 2008), наукової комунікації (Шемаєва, 2009), політичної комунікації (Гранчак, 2012).

Комплексне дослідження перспективних стратегій розвитку бібліотечно-інформаційної сфери у вітчизняному бібліотекознавстві було зроблене О. Воскобойніковою-Гузевою (2014), яка проаналізувала й узагальнила пріоритетні напрями стратегічного розвитку національних бібліотек світу і запропонувала семиелементну модернізаційну модель розвитку бібліотечно-інформаційних установ, ядро якої становлять технологічна модернізація, соціальна модернізація та інституційна модернізація.

На рівні окремих фахових статей привертає увагу аналіз перспектив сучасного розвитку бібліотек, зроблений С. Назаровцем та Є. Кулик (Назаровець, & Кулик, 2017). Вчені обґрунтовують концепцію та складники моделі бібліотеки майбутнього – Бібліотеки 4.0, у контексті поширення форм спільної взаємодії – «Відкриті знання» (Open Knowledge), «Відкриті інновації» (Open Innovation), кодизайн (Co-design), коворкінг (Coworking), краудсорсинг (Crowdsourcing), спільнокошт (Crowdfunding), холакратія (Holacrasy) – розглядають форми бібліотечної роботи, засновані на принципі взаємодії, зокрема бібліотечний мейкерспейс (Maker Space). Підкреслюючи важливість технологічної складової в розвитку бібліотечного сервісу, використання інтернет-технологій для реалізації інноваційних бібліотечних послуг, дослідники водночас уточнюють, що винятковий акцент на технологіях загрожує зміною фізичного простору бібліотек, переосмисленням їх завдань і суспільної ролі, а також може вплинути на зміну структури інформацій-

них потреб користувачів. Говорячи про бібліотеку майбутнього, С. Назаровець та Є. Кулик погоджуються з трьома її ознаками, запропонованими американським фахівцем С. Годіном: 1) «Повсюдність» (ubiquity) – доступність технологій Веб 4.0 у будь-який час і в будь-якому місці; 2) «Ідентичність» (identity) – надання користувачам наборів персоналізованих послуг; 3) «Зв'язок» (connection) – пов'язаність користувачів з іншими користувачами (Назаровець, & Кулик, 2017, с. 6).

Дослідники прогнозують, що «основу Бібліотеки 4.0 творитимуть читач, бібліотекар та технології штучного інтелекту (ТШІ)», на їхню думку, саме штучний інтелект кардинально змінить модель задоволення інформаційних потреб користувачів, а «бібліотекарям потрібно буде ще знайти своє місце у новому інформаційному середовищі» (Назаровець, & Кулик, 2017, с. 11).

Питання стратегічного розвитку бібліотек отримало в Україні формалізацію на законодавчому рівні в ухваленні в 2016 р. Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (2017) ("Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи", 2017). Розробка положень Стратегії відбувалась за участі представників Української бібліотечної асоціації (УБА), а підсумковий документ отримав схвалення УБА, тож можна говорити про те, що в ухваленій стратегії відображено в цілому уявлення УБА про ключові напрями розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р.

У зарубіжному бібліотекознавстві питання майбутнього бібліотек у різних аспектах розглядалися останнім часом Б. Стерном, Л. С. Конвей (Stern, & Connaway, 1999), Д. Гріффітс, Д. Кравен (Griffiths, & Craven, 2009), М. Берндсон (Berndtson, 2012), О. Ейнасто (Einasto, 2015), Д. Дорнером, Д. Кемпбел-Меєр та І. Сето (Dorner, Campbell-Meier, & Seto, 2017), Р. І. Кларк (Clarke, 2017), та ін.

Дослідники звертають увагу на занепокоєння бібліотечної спільноти з приводу кризи, яку переживає бібліотечна справа в загальносвітовому масштабі, невиробленість загальноприйнятних «рецептів» до подолання цієї кризи та пропонують власні підходи до вирішення актуальних завдань: впровадження електронних технологій і створення електронних бібліотек, розвиток дистантного обслуговування, посилення комунікаційного компонента бібліотечно-інформаційної діяльності через впровадження нових, актуальних в умовах формування мережевого суспільства, видів бібліотечної роботи.

У контексті пропонованого дослідження особливо привертає увагу робота О. Ейнасто (Einasto, 2015), яка розглянула перспективи бібліотек у контексті комунікаційних теорій, акцентуючи компонент доступу в системі бібліотечно-інформаційного обслуговування. Дослідниця висвітлила трансформації комунікаційної функції бібліотек у процесі еволюції суспільних комунікативних практик від «монологічної» «галактики Гутенберга» до мережевої «ери Цукерберга», характерними рисами якої є діалог і участь, розкрила комунікаційний потенціал новітніх форм бібліотечної роботи з користувачем.

БІБЛІОТЕКА МАЙБУТНЬОГО: ВІД СЕРЕДОВИЩА ВПОРЯДКОВАНИХ ДОКУМЕНТІВ – ДО СЕРЕДОВИЩА ЗНАНЬ.

Технології і охоплення – це фундамент, без якого сьогодні неможливе функціонування бібліотеки як інформаційної інституції. Тому логічно, що коли ідеться про майбутнє бібліотек, насамперед ідеться про широке впровадження в суспіль-

ну практику електронних технологій, стрімке збільшення обсягів продукуюваної інформації, зростання кількості різноманітних інформаційних ресурсів, доступних в інтернет-середовищі з будь-якої точки доступу.

Разом із тим, враховуючи еволюціонування сучасного суспільства в інформаційне і далі – у суспільство знань, доцільно визначати перспективи і завдання для бібліотечного інституту, екстраполюючи на бібліотечну діяльність, крім географічного і технологічного, також економічний, професійний, культурний підходи до трактування інформаційного суспільства, запропоновані ще Ф. Уебстером (Уэбстер, 2004).

Примітно, що, згідно з даними Департаменту цифрових технологій, культури, медіа і спорту Великої Британії, серед семи пріоритетів, важливих для окремих користувачів і громад, яким сприяють бібліотеки, значаться культурне і творче збагачення, допомога кожному в повному розкритті власного потенціалу, більше здорове і щасливе життя, більше процвітання сильніші, більш стійкі громади. ("Libraries shaping", 2017).

Водночас традиційні види бібліотечного обслуговування – документальне, фактографічне і концептографічне – хоча і створюють інформаційне підґрунтя для задоволення окреслених потреб, утім не можуть гарантувати, що користувач ефективно скористається цим підґрунтям для якісної зміни свого життя. Навіть створення для користувача в рамках концептографічного обслуговування інформаційної моделі проблеми не є гарантією того, що він зрозуміє таку інформацію і зможе реалізувати надані йому поради, адже в нього може бути брак відповідних навичок.

При цьому необхідно враховувати, що на етапі входження суспільства в інформаційну еру паралельно змінам технологій поширення інформації відбуваються зміни і у способах засвоєння інформації, обумовлені специфічними, сформованими під впливом інтернет-середовища характеристиками нової генерації, відомої в науковій літературі як «покоління Z». Як відомо, до характерних особливостей «цифрового покоління» відносять швидкість сприйняття його представниками нової інформації, нетривалість концентрації уваги, надання переваги візуалізованій інформації або усному спілкуванню, лаконічності викладу, «кліповість» сприйняття. Як зазначає Ю. Регент, «якщо ви справді бажаєте заохотити до співпраці покоління Z, вам потрібно проявити фантазію та креатив, зробивши взаємодію скоріше грою чи квестом, аніж нудною процедурою з дисциплінарними нормами» (Регент, 2018).

Тож для бібліотек актуалізується завдання трансформації їх інформаційного потенціалу у знанневий потенціал користувачів.

Примітні у зв'язку з цим дані Британського Департаменту цифрових технологій, культури, медіа і спорту щодо опитування у 2014/2015 рр. 170 000 користувачів, які ознайомились із книжками із запропонованого бібліотеками переліку з питань здорового способу життя (healthier lives).

Під час вивчення ставлення опитаних до списку книг про стан психічного здоров'я

90% сказали, що цей список був корисним для розуміння їхнього стану;

85 % зазначили, що це допомогло їм почувати себе більш впевнено в управлінні симптомами;

55 % сказали, що їх симптоми стали менш виразними і самопочуття покращилось ("Libraries shaping", 2017).

Як бачимо, традиційний підхід у бібліотечно-інформаційному обслуговуванні забезпечив у даному випадку якісні зміни лише в 55 % (трохи більше половини) користувачів.

При цьому варто брати до уваги, що покращення життя навіть однієї особи позитивно позначається на прогресі усєї спільноти. Зокрема, у зв'язку з наведеним вище випадком покращення стану здоров'я особи внаслідок користування бібліотечним сервісом гіпотетично дасть змогу заощадити 1,32 фунта стерлінгів на людину в рік, що обумовлено скороченням її відвідувань лікувальних закладів. Екстраполюючи такі дані на всіх користувачів бібліотеки, на рік отримуємо цифру приблизно в 27,5 млн фунтів стерлінгів на рік у масштабах країни.

Відображені в даних Британського Департаменту цифрових технологій, культури, медіа і спорту потреби користувачів мотивують бібліотеки створювати умови для трансформації їх інформаційного потенціалу у знанневий потенціал користувачів, допомоги останнім у пошуках відповіді не лише на питання «що», а і на питання «як»: я не лише володію інформацією (що?), а й можу щось реалізувати (як?); я не лише знаю, що таке наукова стаття, а й можу її підготувати; я не лише знаю, що таке субсидія і до кого треба по неї звертатися, а й можу звернутися; я не лише знаю, що володію виборчим правом, а й можу ним скористатися, і т. п.

Сьогодні, зважаючи на зміну потреб користувачів, можемо констатувати тенденцію до виокремлення інноваційного виду бібліотечного обслуговування – знанневого. У науковій літературі, присвяченій розгляду сучасних інформаційних процесів, усе частіше з'являється термін «управління знаннями» (англ. knowledge management), під яким, зазвичай, розуміються систематичні процеси зі створення умов для виявлення і продукування знань, необхідних у процесі діяльності, їх збереження і ефективного використання. Тож знанневе обслуговування – це сприяння процесу управління знаннями.

Комунікаційна складова процесу управління знаннями актуалізує значення і широту реалізації комунікаційної функції бібліотек: від з'єднання користувача з документом, з автором через документ, із бібліотекарем у пошуках і роботі з документом – до з'єднання користувачів і формування спільноти у пошуках знань.

Тобто на зміну діалогічної моделі комунікації в процесі бібліотечного обслуговування йде полілогічна модель, в якій бібліотекар виступає модератором комунікаційного процесу.

У цьому випадку знання засвоюються найкраще. Широко відоме висловлювання:

Те, що я чую, я забуваю.
Те, що я, бачу і чую,
я трохи пам'ятаю.
Те, що я чую, бачу й обговорюю,
я починаю розуміти.
Коли я чую, бачу, обговорюю
і роблю, я набуваю знань і навичок.
Коли я передаю знання іншим,
я стаю майстром.

Таке бачення обумовлює вибір відповідних форм роботи, орієнтованих на взаємодію користувачів: ділових і інтелектуальних ігор, флешмобів, бібліоквестів, тренінгів, коворкінгів, бізнес-інкубаторів і т. ін.

З іншого боку, впровадження діяльнісних форм соціальної комунікації, формує середовище соціальних практик. Вони є важливою частиною генерування знань та обміну знаннями через взаємовідносини між особою і світом. Е. Венгер (Etienne Wenger) у цьому контексті вводить поняття «спільнота практики», визначаючи його як систему соціального навчання. Спільноту практики дослідник розглядає як певну соціальну групу, яка характеризується спільними інтересами і здатна до колективного навчання, у процесі якого зміцнюються зв'язки між членами групи, це група людей, які поділяють інтерес у певній сфері людської діяльності та беруть участь у процесі колективного навчання, який створює зв'язки між ними (Wenger, 1998, 2001, 2002).

Допомога бібліотек у створенні умов для формування спільнот практики актуалізується тим більше, чим більше впроваджуються в суспільну практику інформаційні технології. Якщо раніше суспільна практика – спільна діяльність – формувала спільноту (середовище для обміну знаннями), то сьогодні такі спільноти стають «віртуальними». Причому, в усіх сенсах. За допомогою дистантних технологій, хмарних сервісів ми маємо змогу сформуванати «віртуальне» наукове співтовариство з пошуку наукового знання. Разом із тим вирішити актуальні питання соціальної організації (соціальних знань) у реальному просторі така спільнота не здатна. В умовах сучасних суспільних трансформацій, спричинених впровадженням інформаційних технологій, ми спостерігаємо «розмивання» реальних спільнот, що ускладнює задоволення ними потреби в допомозі кожному члену у розкритті власного потенціалу, забезпеченні більш здорового і безпечного життя, процвітання, потужності і стійкості самої громади.

Комунікаційний аспект і сприяння розвитку громад і лідерства в діяльності бібліотек акцентовано зарубіжними фахівцями. Показово, наприклад, що експертною групою бібліотеки Масачусетського технологічного інституту підкреслюється широке розуміння спільноти, яка охоплюється бібліотечними послугами. Бібліотечна спільнота уявляється у вигляді трьох концентричних кіл, найвужче з яких – коло тісно пов'язаних навчанням нинішніх студентів, викладачів і персоналу, ширше – коло співпрацюючих науковців, випускників інституту, учасників пропонуваного інститутом курсів, місцевої громади Кембриджа та Бостона, найширше – глобальна спільнота вчених ("Institute-wide Task", 2016, p. 4).

Концептуальне бачення бібліотеки майбутнього висловив Д. Песковіц (D. Pescovitz), співредактор видання *Boing Boing* і директор із досліджень Інституту майбутнього, за словами якого, бібліотека має стати місцем за принципом «все – в одному» для «вивчення, використання, поширення, створення і переживання». На його переконання, люди прийдуть у бібліотеку як місце для створення майбутнього, а не лише для вивчення сьогодення (цит. за Weller, 2016).

Реалізація цієї мети передбачає створення бібліотечної системи ефективною внутрішньої та зовнішньої комунікації для розвитку партнерства, просування спільних цінностей та досягнення стратегічних результатів. На це, зокрема, спрямовані зусилля Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій ІФЛА. Так, розроблена ІФЛА дорожня карта розвитку об'єднаної бібліотечної галузі «Глобальне

бачення» підкреслює відданість принципам рівного і вільного доступу до інформації та знань, зосередженість на обслуговуванні спільнот незалежно від визначення їхніх меж, пріоритетну потребу в адвокації серед лідерів, впливових осіб та широкої громадськості ("Глобальне бачення", 2018).

В ухваленій 2016 р. в Україні Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» своєю чергою наголошується на необхідності налагодження ефективної комунікації між бібліотечною спільнотою і органами державної влади та органами місцевого самоврядування; налагодження ефективної міжвідомчої комунікації між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні бібліотеки, які суттєво впливають на бібліотечно-інформаційну галузь; удосконалення внутрішньої професійної комунікації; налагодження ефективної міжсекторальної комунікації; удосконалення зовнішньої комунікації з територіальними громадами та суспільством у цілому; розвитку міжнародних професійних зв'язків ("Про схвалення Стратегії", 2016).

Про затребуваність розширення змісту комунікативної функції бібліотек через сприяння формуванню середовища інтенсивної комунікації в рамках спільноти серед іншого свідчать факти перемоги відповідних бібліотечних проєктів у конкурсі на отримання коштів для фінансування від Громадського бюджету Києва. Ідеться про проєкти, запропоновані Науково-технічною бібліотекою ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»: Blender – центр змішаного навчання та PlayLab – змістовне дозвілля для молоді.

В умовах відсутності в Києві доступних майданчиків для спільного перегляду онлайн-курсів та обговорень працівниками бібліотеки було ініційовано створення відкритої та комфортної платформи Blender для змішаного навчання (поєднання offline та online технологій) і неформальної освіти, відкритого простору для отримання нових знань. Як зазначається на сторінці проєкту, його завдання полягає у створенні «сучасного освітнього середовища для спільного навчання у форматі blended learning: проходження онлайн-курсів, проведення дискусій та обговорень із різних галузей знань. Ми будемо проводити освітні розвиваючі заходи та рекомендувати якісні курси, що стимулюватиме навчальну та дослідницьку активність, підвищить продуктивність навчання серед молоді м. Києва» ("Blender – центр", 2018).

Про затребуваність і актуальність проєкту свідчить його підтримка громадою – проєкт набрав 809 голосів і отримає в результаті 310 260 грн із громадського бюджету Києва.

Інший проєкт – PlayLab – було презентовано як такий, що «надасть молоді м. Києва можливість проводити вільний час змістовно, різнобічно розвивати мислення, знаходити нові рішення зі складних ситуацій, будувати ефективні комунікації та просто розумно відпочивати в колі друзів та нових знайомих за допомогою гри в інтелектуальні настільні ігри» ("PlayLab – змістовне дозвілля", 2018).

Бекграундом для висунення ідеї про актуальність реалізації проєкту був брак безкоштовних місць із настільними іграми для молоді, де молоді люди могли б відпочивати з користю, поєднуючи саморозвиток та спілкування. На цьому тлі з'явилась ідея створення на базі бібліотеки молодіжного відкритого простору з ін-

телектуальними настільними іграми для змістовного дозвілля, розвитку креативного мислення та комунікацій. На підтримку проекту надійшло 910 голосів, що дало йому змогу перемогти і отримати у підсумку фінансування з громадського бюджету в розмірі 279 780 грн.

Раніше Науково-технічною бібліотекою ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» вже було реалізовано проекти зі створення спільного студентського простору взаємодії Belka, на базі якого проводяться лекції, конференції та хакатони, і Lampra – відкрита лабораторія електроніки, обладнана усім необхідним для вивчення та розробки електроніки.

У 2017 р. переконливу перемогу в конкурсі проектів Громадського бюджету Києва здобув попередній проект бібліотеки – Освітні студії Гретера і Криванека, який отримав 3254 голоси на підтримку і приніс у бюджет бібліотеки 2 млн грн. За проектом бібліотечний простір на 340 кв. м буде переобладнано для забезпечення функціонування сучасного освітнього простору. Це вже не просто простір студентської взаємодії або мейкерспейс, це – справжнє середовище циркуляції знань. Як пояснила директор бібліотеки О. Бруй, можливість роботи зі своїм ноутбуком – мінімум із того, що забезпечуватимуть Освітні студії Гретера і Криванека. Понад це зал студій планується обладнати 20-ма стаціонарними комп'ютерами із сучасним програмним забезпеченням і Smart дошкою, щоб проводити тренінги або лекції. У просторі буде виділено зони, в яких можна буде організовувати групове навчання. У перспективі – встановлення фліпчартів, моніторів, щоб підключати їх до ноутбуків, облаштування лекційної зони на 100 місць (Шилович, 2017).

У підсумку 2019 р. була сформована відкрита платформа для всебічного розвитку, творення проектів, генерації ідей, яка надає умови для реалізації потенціалу і розвитку навичок і компетенцій творчої молоді і жителів району і міста в цілому.

Подібні ініціативи бібліотек на підтримку розвитку потенціалу громад широко реалізуються за кордоном (Johnson, 2017). Привертає увагу спрямованість таких проектів не лише на наукову, але й на бізнес-спільноту. Зокрема, в Британській бібліотеці з метою підтримки бізнесу і заохочення підприємців до користування бібліотечними послугами функціонує Центр бізнесу та інтелектуальної власності Британської бібліотеки ("Business & IP Centre", 2019). Завданням Центру є надання допомоги в започаткуванні, підтримці, захисті і розвитку власного бізнесу. Сьогодні у Великій Британії створено загальнонаціональну мережу із 13 таких центрів у центральних бібліотеках Бірмінгема, Лідса, Глазго, Ліверпуля, Манчестера, Ньюкасла, Шеффілда та інших великих міст країни, яку до 2020 р. планується розширити до 20 бібліотек Великої Британії («National Network», 2019). Центри бізнесу та інтелектуальної власності – це фізичні центри, де люди можуть збиратися разом, щоб навчатися веденню бізнесу, отримувати безкоштовні або доволі недорогі консультації і підтримку в захисті та комерціалізації бізнес-ідей.

ВИСНОВКИ.

Колись інститут бібліотеки виник як відповідь на потребу спільноти в організації наявної інформації. Його основним завданням завжди була підтримка життєздатності цієї спільноти. Сьогодні в умовах віртуалізації суспільних процесів

і дифузії реальних спільнот потреба в такій підтримці лише зростає: на локальному, регіональному, професійному, науковому, національному рівнях. Відповідно збереження соціального значення бібліотеки можливе за умови віднайдення ефективних інструментів, форм і методів інформаційної підтримки функціонування спільнот. Причому не лише шляхом надання доступу до інформації, але й через поширення комунікативних практик і формування середовища управління знаннями – шляхом надання доступу до знань. Розширення меж реалізації комунікативної функції бібліотеки, організація полілогу і знанневого обслуговування відкривають нові перспективи перед бібліотечним інститутом і сприяють не тільки підтримці, але і створенню спільноти, даючи їй реальні шанси утриматись на гребені трансформаційних процесів сучасності.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Апшай Н. І. Місце та роль бібліотеки в інформаційному просторі. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. 2006. Вип. 18. С. 131–136.
- Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.
- Гениева Е. Ю. Библиотека как центр межкультурной коммуникации: автореф. дис... д-ра пед. наук : 05.25.03 «Библиотечноеведение, библиографоведение и книговедение» / МГУКИ. Москва, 2006. 37 с.
- Гениева Е. Ю. Библиотека как центр межкультурной коммуникации. Москва : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2008. 208 с.
- Глобальне бачення. Стислий звіт. 10 основних висновків і можливостей. *ІФЛА*, 2018. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-uk.pdf> (дата звернення: 1.05.2019).
- Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 184 с.
- Гранчак Т. Бібліотека і політична комунікація : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. 481 с.
- Давидова І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2005. 295 с.
- Давидова І. О. Інноваційна політика бібліотек України: зміст та стратегії розвитку в інформаційному суспільстві : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03/ Харків. держ. акад. культури. Харків, 2008. 51 с.
- Назаровець С., Кулик Є. Бібліотека 4.0: технології та сервіси майбутнього. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 5. С. 3–14.
- Петрова Л. Бібліотека в умовах суспільно-економічних змін : монографія. Київ : [б. в.], 2003. 301 с.
- Петрова Л. Г. Соціально-економічні аспекти розвитку бібліотек України у сучасних умовах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Харків : Харків. держ. акад. культури. 2006. 45 с.
- Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 219-р від 23 берез. 2016 р. *Верховна Рада України: офіційний веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> (дата звернення: 1.05.2019).

- Регент Ю. Прибульці з майбутнього = покоління Z. Як з ними порозумітися? *Нова Українська школа*. 2018. Лютий 08. URL: <http://nus.org.ua/view/prybultsi-z-majbutnogo-rokolinnya-z-yak-z-pumu-porozumitysu/> (дата звернення: 1.05.2019).
- Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій. Київ : Ред. журн. «Бібл. вісн.», 1995а. 268 с.
- Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій в період освоєння інформаційних технологій : автореф. дис. ... д-ра іст. наук / НАН України, ЦНБ ім. В. І. Вернадського. Київ, 1995в. 45 с.
- Уэбстер Ф. Теории информационного общества. Москва : Аспект Пресс, 2004. 400 с.
- Шемаєва Г. В. Бібліотека в системі наукової комунікації: коеволюційні процеси розвитку : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03. / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2009. 42 с.
- Шилович М. Київський Гогвортс в світі сучасних технологій, або Вікенд в бібліотеці КПІ ім. Ігоря Сікорського. *Уикенд*. 2017. URL: http://project.weekend.today/library_kpi (дата звернення: 1.05.2019).
- Berndtson M. «What and why libraries?»: looking at what libraries might look like and why we still need them now and into the future. *Library Hi Tech News*. 2012. Vol. 29, Issue 4. P.13–15.
- Blender – центр змішаного навчання. *Громадський бюджет*. Київ. 2018. URL: <https://gb.kyivcity.gov.ua/projects/archive/10/show/107> (дата звернення: 1.05.2019).
- Business & IP Centre. *British Library*. 2019. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre> (accessed: 2.05.2019).
- Clarke R. I. Using critical design to explore the future of libraries. *Library Hi Tech News*. 2017. Vol. 34, Issue 9. P. 6–9.
- Dorner D., Campbell-Meier J., Seto I. Making sense of the future of libraries. *IFLA Journal*. 2017. Vol. 43, Issue 4. P. 321–334.
- Einasto O. Transforming library communication: From Gutenberg to Zuckerberg. *New Library World*. 2015. Vol. 116, Issue 5/6. P. 247–263.
- Griffiths R. J., Craven J. (Eds.). Access, Delivery, Performance: The Future of Libraries Without Walls. London, UK: Facet Publishing, 2009. 238 p.
- Institute-wide Task Force on the Future of Libraries: Preliminary Report. *Massachusetts Institute of Technology*. 2016. URL: <https://future-of-libraries.mit.edu/sites/default/files/FutureLibraries-PrelimReport-Final.pdf> (accessed: 2.05.2019).
- Johnson C. 5 Coworking Spaces and Business Incubators in Libraries That Support Local Workers. *Shareable*. 2017. URL: <https://www.shareable.net/blog/5-coworking-spaces-and-business-incubators-in-libraries-that-support-local-workers> (accessed: 2.05.2019).
- Libraries shaping the future: good practice toolkit. *Department for Digital, Culture, Media & Sport*. 2017. March 28. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/libraries-shaping-the-future-good-practice-toolkit/libraries-shaping-the-future-good-practice-toolkit> (accessed: 2.05.2019).
- National Network. *British Library*. 2019. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/national-network> (accessed: 2.05.2019).
- Novy L. Libraries are about People, not Media. *Goethe-Institut*. 2018. URL: <https://www.goethe.de/en/kul/bib/rei/nlc/21296093.html> (accessed: 2.05.2019).
- PlayLab – змістовіа дозволя для молоді. *Громадський бюджет*. Київ. 2018. URL: <https://gb.kyivcity.gov.ua/projects/archive/10/show/106> (дата звернення: 1.05.2019).
- Stern B., Connaway L. S. Shaping the future of libraries. *New Library World*. 1999. Vol. 100, Issue 7. P. 297–301.
- Weller C. Libraries of the future are going to change in some unexpected ways. *Buiseness Insider*. 2016. 24.08. URL: <https://www.businessinsider.com/libraries-of-the-future-2016-8> (accessed: 2.05.2019).

- Wenger E. *Communities of practice: Learning, meaning and identity*. Cambridge, U.K.; New York, N.Y. : Cambridge University Press, 1998. 318 p.
- Wenger E. *Supporting communities of practice: a survey of community-oriented technologies*. 2001. 53 p. URL: http://www.teluq.quebec.ca/inf6400c/module2/m2txt2_6.pdf (accessed: 2.05.2019).
- Wenger E., McDermott R., Snyder W. M. *Cultivating Communities of Practice : a guide to managing knowledge*. Boston, Mass. : Harvard Business School Press, 2002. 304 p.

REFERENCES

- Apshai, N.I. (2006). *Mistse ta rol biblioteki v informatsiinomu prostori VNZ* [The place and role of the library in the information space of the university]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 18, 131-136 [in Ukrainian].
- Voskoboinikova-Huzieva, O.V. (2014). *Stratehii rozvytku bibliotekno-informatsiinoi sfery Ukrainy: henezys, kontseptsii, modernizatsiia* [Strategies for the development of the library and information sphere of Ukraine: genesis, concepts, modernization] [Monograph]. Kyiv: Akademperiodyka [in Ukrainian].
- Genieva, E.Yu. (2006). *Biblioteka kak tsentr mezhkulturnoi komunikatsii* [Library as a center for intercultural communication]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Moskovskii gosudarstvennyi universitet kultury i iskusstv, Moscow [in Russian].
- Genieva, E.Yu. (2008). *Biblioteka kak tsentr mezhkulturnoi komunikatsii* [Library as a center for intercultural communication]. Moscow: Rossiyskaya politicheskaya entsiklopediya (ROSSPEN) [in Russian].
- Hlobalne bachennia. *Styslyi zvit. 10 osnovnykh vysnovkiv i mozhlyvostei* [Global vision. Brief report. Top 10 Highlights and Opportunities]. (2018). *IFLA*. Retrieved from <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-uk.pdf> [in Ukrainian].
- Hranchak, T. (2014). *Biblioteka v informatsiinomu suprovodi upravlinnia suspilnymy protsesamy: polityko-komunikatsiinyi aspekt* [Library in the information support of the management of social processes: the political and communication aspect] [Monograph]. Kyiv: Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [in Ukrainian].
- Hranchak, T. (2012). *Biblioteka i politychna komunikatsiia* [Library and political communication] [Monograph]. Kyiv: Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [in Ukrainian].
- Davydova, I.O. (2005). *Bibliotekne vyrobnytstvo v informatsiinomu suspilstvi* [Library Production in the Information Society] [Monograph]. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].
- Davydova, I.O. (2008). *Innovatsiina polityka bibliotek Ukrainy: zmist ta stratehii rozvytku v informatsiinomu suspilstvi* [Innovative policy of libraries in Ukraine: content and strategies of development in the information society]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv [in Ukrainian].
- Nazarovets, S., & Kulyk, Ye. (2017). *Biblioteka 4.0: tekhnologii ta servisy maibutnoho* [Library 4.0: Technology and Services of the Future]. *Biblioteknyi visnyk*, 5, 3-14 [in Ukrainian].
- Petrova, L. (2003). *Biblioteka v umovakh suspilno-ekonomichnykh zmin* [Library in the conditions of socio-economic changes] [Monograph]. Kyiv [in Ukrainian].
- Petrova, L. H. (2006). *Sotsialno-ekonomichni aspekty rozvytku bibliotek Ukrainy u suchasnykh umovakh* [Socio-economic aspects of the development of libraries in Ukraine in modern conditions]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv [in Ukrainian].
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2016). *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku biblioteknoi spravy na period do 2025 roku «Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy»* [On Approval of the Strategy for the Development of the Library Case for the Period

- until 2025 «Qualitative Changes in Libraries for Sustainable Development of Ukraine» № 219-r [in Ukrainian].
- Rehent, Yu. (2018). Prybul'tsi z maibutnoho = pokolinnia Z. Yak z nymy porozumitysia? [Aliens from the future = Generation Z. How to get to know them?]. *Nova Ukrainska shkola*. February 08. Retrieved from <http://nus.org.ua/view/prybul'tsi-z-majbutnogo-pokolinnya-z-yak-z-nymy-porozumitysia/> [in Ukrainian].
- Slobodianyuk, M.S. (1995a). *Naukova biblioteka: evoliutsiia struktury i funktsii* [Scientific Library: Evolution of Structure and Functions]. Kyiv: Redaktsiia zhurnalu «Bibliotechnyi visnyk» [in Ukrainian].
- Slobodianyuk, M.S. (1995b). *Naukova biblioteka: evoliutsiia struktury i funktsii v period osvoiennia informatsiinykh tekhnolohii* [Scientific library: evolution of structure and functions during the period of development of information technologies]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho, Kyiv: [in Ukrainian].
- Uebster, F. (2004). *Teorii informatcionnogo obshchestva* [Theories of the information society]. Moscow: Aspekt Press [in Russian].
- Shemaieva, H.V. (2009). *Biblioteka v systemi naukovoï komunikatsii: koevoliutsiini protsesy rozvytku* [Library in the system of scientific communication: coevolutionary processes of development. (Extended abstract of Doctor's thesis). Kharkivska derzhavna akademiia kultury, Kharkiv [in Ukrainian].
- Shylovych, M. (2017). Kyivskiy Hogvorts v sviti suchasnykh tekhnolohii, abo Vikend v bibliotetsi KPI im. Ihoria Sikorskoho [Kyiv Hogwarts in the world of modern technologies or the Weekend at the Library of KPI named after Igor Sikorsky]. *Uykend*. Retrieved from http://project.weekend.today/library_kpi [in Ukrainian].
- Berndtson, M. (2012). "What and why libraries?": looking at what libraries might look like and why we still need them now and into the futur. *Library Hi Tech News*, 29 (4), 13-15 [in English].
- Blender – tsentr zmishanoho navchannia [Blender – center of blended learning]. (2018). *Hromadskiy biudzhet*. Kyiv. Retrieved from: <https://gb.kyivcity.gov.ua/projects/archive/10/show/107> [in Ukrainian].
- Business & IP Centre. (2019). *British Library*. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre> [in English].
- Clarke, R.I. (2017). Using critical design to explore the future of libraries. *Library Hi Tech News*, 34(9), 6-9 [in English].
- Dorner, D., Campbell-Meier, J., & Seto, I. (2017). Making sense of the future of libraries. *IFLA Journal*, 43 (4), 321-334 [in English].
- Einasto, O. (2015). Transforming library communication: From Gutenberg to Zuckerberg. *New Library World*, 116 (5/6), 247-263 [in English].
- Griffiths, R.J., & Craven, J. (Eds). (2009). *Access, Delivery, Performance: The Future of Libraries Without Walls*. London, UK: Facet Publishing [in English].
- Institute-wide Task Force on the Future of Libraries: Preliminary Report*. (2016). Massachusetts Institute of Technology. Retrieved from <https://future-of-libraries.mit.edu/sites/default/files/FutureLibraries-PrelimReport-Final.pdf> [in English].
- Johnson, C. (2017). 5 Coworking Spaces and Business Incubators in Libraries That Support Local Workers. *Shareable*. Retrieved from <https://www.shareable.net/blog/5-coworking-spaces-and-business-incubators-in-libraries-that-support-local-workers> [in English].
- Libraries shaping the future: good practice toolkit. (2017). *Department for Digital, Culture, Media & Sport*. 2017. March 28. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/libraries-shaping-the-future-good-practice-toolkit/libraries-shaping-the-future-good-practice-toolkit> [in English].
- National Network. (2019). *British Library*. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/national-network> [in English].

- Novy, L. (2018). Libraries are about People, not Media. *Goethe-Institut*. Retrieved from <https://www.goethe.de/en/kul/bib/rei/nlc/21296093.html> [in English].
- PlayLab – zmistovne dozvillia dlia molodi [PlayLab – meaningful leisure for youth]. (2018). *Hromadskyi biudzheth*. Kyiv. Retrieved from <https://gb.kyivcity.gov.ua/projects/archive/10/show/106> [in Ukrainian].
- Stern, B., & Connaway, L.S. (1999). Shaping the future of libraries. *New Library World*, 100 (7), 297–301 [in English].
- Weller, C. (2016). Libraries of the future are going to change in some unexpected ways. *Buiseness Insider*. August 24. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/libraries-of-the-future-2016-8> [in English].
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning and identity*. Cambridge, U.K. ; New York, N.Y. : Cambridge University Press [in English].
- Wenger, E. (2001). *Supporting communities of practice: a survey of community-oriented technologies*. Retrieved from http://www.telug.quebec.ca/inf6400c/module2/m2txt2_6.pdf [in English].
- Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W.M. (2002). *Cultivating Communities of Practice : a guide to managing knowledge*. Boston, Mass.: Harvard Business School Press [in English].

UDC 021(477):024

Tetiana Hrachak,
*the Head of the Department for the Intellectual
Property Protection at the National Library
of Ukraine named after V. I. Vernadsky,
Dr. Hab. in Social Communications,
Senior Research Fellow
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: granchakt@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-580X>*

LANDMARKS FOR LIBRARY DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF THE GENERATION Z

The article is devoted to the consideration of the key vectors of the library businessdevelopment in Ukraine in the context of the information societyformation, the presentation of the communicative functiontransformation of libraries as the leading in realising their public purpose in the conditions of the generation Z. The necessity of a harmonious combination of technological and humanitarian (socio-cultural) components in the library businessdevelopment in the context of the implementation of the specialty “Information, Library and Archives” and the standards provisiondevelopment of training for the industry has been emphasized. The transformation of the communication function of libraries in the direction of shifting emphasis from ensuring the connection of the user with the document or information he needs (technological aspect) to create favourable conditions for establishing communication “user - user” (socio-cultural aspect) is substantiated. The enhancement of the communicative component is considered in the context of the actualization of the task of organizing the knowledge management environment as a prerequisite for the formation of a community of practice, when in the process of communication there are an intensive knowledge sharing and the creating of new information and knowledge. Different perspective forms of library activity are presented, aimed at forming conditions for interaction of users and directing their activity towards creativity. On the basis of the analysis of the projects of the Scientific and Technical Library after G. I. Denisenko of the National Technical University in Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute named after Igor Sikorsky” it was substantiated users’ demand of forming libraries’ spaces for interactions and communication. It is concluded that the formation of an library’s environment for communication between users creates the basis for its functioning as the initiator and coordinator of such communication, and strengthens the role of the library as a socio-cultural centre of the community.

Key words: library, library business, future of libraries, community of practice, knowledge management, innovation activity.